

Netbeheerders bouwen, beheren en onderhouden het Nederlandse elektriciteits- en aardgasnet en zijn de medeontwerpers van een toekomstbestendig energiesysteem. GasUnie TenneT zijn aangewezen voor het nationale netwerk en Stedin, Enexis, Liander, Rendo, Coteq en Westland Infra zijn verantwoordelijk voor de regionale distributienetten. Gezamenlijk zorgen zij voor een betrouwbare en bereikbare energievoorziening.

Inleiding

Onze energie-infrastructuur vormt het fundament van de maatschappij en de basis voor de grote uitdagingen waar we met elkaar voor staan, zoals energieonafhankelijkheid, de woningbouwopgave en de klimaat- en energietransitie. Als netbeheerders breiden we daarom onze netten in recordtempo en met recordinvesteringen uit. Dé grote uitdaging is om dit in de hoogste versnelling te doen.

Dat is nodig, want het stroomnet zit bijna in heel Nederland vol. Steeds meer bedrijven en instellingen moeten wachten op een nieuwe aansluiting of een verzwaring. Daarom willen we nog sneller meer bouwen. Om de wachtlijsten zo snel mogelijk op te lossen en groene groei te faciliteren. Juist nu we kampen met schaarste aan technisch personeel is die uitdaging groot. Aandacht voor isolatie en ook energiebesparing blijft nodig: dat scheelt investeringen in het stroomnet.

Wij vinden het belangrijk om met uw Kamer in gesprek te gaan om te laten zien waar we staan in de aanpak van netcongestie en waar u ons kunt helpen om vaart te maken. Het is een enorme uitdaging, en een belangrijke opdracht om samen met u te werken aan een toekomstbestendig, onafhankelijker, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem in Nederland. U heeft ons voorafgaand aan de hoorzitting drie vragen meegegeven.

In dit position paper geven wij beknopt antwoord op de drie vragen die u ons aan de voorkant meegaf. We lichten dit op 13 november graag nader aan u toe.

Wat hebben de netbeheerders de laatste jaren gedaan om de problemen op het stroomnet te verminderen?

De sterk toegenomen vraag naar elektriciteit heeft tot de grootste verbouwing van ons energiesysteem ooit geleid. De netbeheerders werken elke dag hard om het stroomnet zo snel als mogelijk uit te breiden en beter te benutten. Dit doen we in nauwe samenwerking met marktpartijen, beleidsmakers, brancheorganisaties en klanten.

Uitvoeringsakkoord met bouwers en installateurs

Op 12 juni 2024 hebben Netbeheer Nederland, Bouwend Nederland en Techniek Nederland het uitvoeringsakkoord ondertekend. Dit akkoord is ontwikkeld om de uitbreiding en verzwaring van het Nederlandse elektriciteitsnetwerk tussen 2024 en 2034 te versnellen.

- We gaan langjarige contracten voor een bepaald gebied met elkaar aan. Zodat we meer volume en continuïteit van werk realiseren en slimmer kunnen investeren in mensen, processen, materialen en materieel.
- Ook gaan we samen investeren in innovatieve technieken en processen. Denk aan de inzet van compacte aansluitmodules, stekkerbare aansluitingen en de prefab meterkast.

Nieuwe marktproducten

Samen met de markt en binnen het Landelijk Actieprogramma Netcongestie hebben we nieuwe producten ontwikkeld die helpen om ons stroomnet beter te benutten. Zo hebben we onder andere gewerkt aan cable pooling, groepscontracten en tijdsgebonden aansluit- en transportovereenkomsten.

- Met cable pooling is het mogelijk om meerdere installaties, bijvoorbeeld een zonnepark en windturbines, te combineren op één aansluiting. Hierdoor kan over eenzelfde kabel meer energie worden getransporteerd.
- Dankzij groepscontracten maken we energiehubs mogelijk. In zo'n overeenkomst spreken we een maximaal te gebruiken hoeveelheid transportcapaciteit af met de energiehub. Deelnemers in deze hub stemmen vervolgens onderling af hoe ze deze capaciteit benutten.

- Dankzij het Stimuleringsprogramma Energiehubs schalen we het aantal energiehubs de komende jaren op.
- Dankzij tijdsgebonden aansluit- en transportovereenkomsten kunnen bijvoorbeeld batterijprojecten, zoals Giga Storage, met een vermogen van 300 MW toch op het stroomnet worden aangesloten.

Sectordeal netcongestie waterschappen

Op 5 november is de eerste sectordeal netcongestie ondertekend met waterschappen en netbeheerders. Er zijn afspraken gemaakt om te zorgen dat zowel waterschappen als netbeheerders hun werk kunnen blijven uitvoeren, ondanks een groeiende elektriciteitsvraag.

Transparantie

Wij vinden het van belang transparant te zijn. Dit doen wij o.a. door via de capaciteitskaart inzicht te geven in de lokale netsituatie, de beschikbare en benodigde transportcapaciteit, het aantal partijen in de wachtrij, en de hoeveelheid aangevraagd vermogen. We houden de capaciteitskaart zo actueel mogelijk. We blijven de kaart door ontwikkelen om steeds meer en beter inzicht te kunnen geven in de lokale netsituatie.

Samenwerking in de regio

We werken steeds intensiever samen met stakeholders en partners, bijvoorbeeld via de provinciale Energy Boards. Met elkaar willen we een scherp beeld krijgen van de vraag naar en het aanbod van energie op de lange termijn.

- We geven provincies, gemeenten en marktpartijen inzicht in de capaciteit die we nu en in de nabije toekomst lokaal kunnen bieden. Zo kan er bij de ontwikkeling van de plannen tijdig rekening gehouden worden met onze mogelijkheden. Hoe eerder we op de hoogte zijn van de plannen, hoe groter de kans is dat we ze ook kunnen inpassen.

Opleiden technisch personeel

We zetten fors in op wervingscampagnes om zelf nieuwe mensen te werven en hebben samen met MBO en HBO-onderwijsinstellingen opleidingen ontwikkeld en opgezet. Ook beschikken we over professionele beroepspraktijkvormingshallen waar we nieuwe technici opleiden. Verder hebben we een sectoraal voorschakelprogramma voor statushouders opgezet, met daarin taal- en cultuurlessen en een basis cursus elektrotechniek. Dit gaan we uitbreiden naar andere doelgroepen, zoals zij-instromers.

Zijn de netbeheerders van mening dat zij op dit moment voldoende actie ondernemen om de problemen op het stroomnet zo snel als mogelijk te verlichten? Zo nee, wat kunnen zij nog meer doen?

Netbeheerders voelen de urgentie om maximale actie te ondernemen om de problemen op het stroomnet zo snel als mogelijk te verlichten. Hierboven kunt u lezen wat we de afgelopen periode hebben gedaan. Maar het is nodig om iedere dag meer te doen. Dat vraagt de samenleving van ons. De komende jaren willen we het tempo van de uitvoering verhogen en meer inzetten op samenwerking en innovatie. Dat gaat iedereen merken: één op de drie straten gaat open en er komen 50.000 nieuwe trafohuisjes bij. In elke buurt vier. We willen hier transparant en zorgvuldig over communiceren, zodat huishoudens en bedrijven weten waar ze aan toe zijn.

De Buurtaanpak

De buurtaanpak is bedoeld om de verzwaren van het laagspanningsnet te versnellen en een buurt in één keer toekomstbestendig te maken, in nauwe, efficiënte samenwerking tussen netbeheerders, gemeenten en aannemers.

- De buurtaanpak regelt het hele netverzwaringproces: van vergunningen en ruimtelijke inpassing tot participatie en de daadwerkelijke werkzaamheden.
- Door buurt voor buurt aan de slag te gaan, is er minder overlast en kunnen de netbeheerders en aannemers slimmer en sneller werken om storingen of spanningsproblemen voor te zijn.

- In 2025 willen we zo'n 250 buurten aanpakken en richting 2030 opschalen naar 600+ buurten per jaar.

Opschalen innovaties

We zijn met elkaar en met de markt nieuwe innovaties aan het uitrollen en opschalen, zoals stekkerbare aansluitingen en sleufloze technieken.

- Een recent voorbeeld is het gestandaardiseerde transportverdeelstation. In Nederland worden ruim 800 nieuwe transportverdeelstations en transportverdeelregelstations geplaatst. Om deze uitbreiding te versnellen is samen met toeleveranciers een gestandaardiseerd bouwconcept ontwikkeld.
- Een ander voorbeeld is de prefab meterkast. De prefab meterkast is een voorgefabriceerde water- en winddichte meterkast die tijdens de ruwbouwfase wordt geplaatst op de fundering. Hierdoor is het mogelijk om het aansluitmoment van nutsvoorzieningen aanzienlijk te vervroegen.

Nieuwe tariefstructuur

In opdracht van de netbeheerders is een nieuwe tariefstructuur voor huishoudens en MKB onderzocht. Gebruikers kunnen worden beloond met een minder hoog nettatarief wanneer zij pieken op het elektriciteitsnet omzeilen en gebruik maken van rustige momenten. Dit zorgt voor extra ruimte op het elektriciteitsnet.

Wat moet de overheid doen om de bouw van nieuwe elektriciteitsinfrastructuur te versnellen?

Maak sneller bouwen van energie-infrastructuur mogelijk

Versnelling vergunnings- en beroepsprocedures

Netbeheerders zijn tevreden dat het kabinet het Landelijke Actieprogramma Netcongestie doorzet en dat dit kabinet werkt aan het versnellen van procedures voor duurzame energie-infrastructuur. Met de AMvB Verkorte procedure vanwege zwaarwegend maatschappelijk belang wordt de beroepsprocedure verkort voor aangewezen elektriciteitsprojecten vanaf 21kV of meer. Deze aanwijzing leidt tot een versnelling van 1,5 jaar. Ook is de consultatie gestart voor de invoering van de gedoogplicht van rechtswege in de ontwerpfase. Met deze wijzigingen kunnen de onderzoeks- en meetwerkzaamheden sneller uitgevoerd worden. Dit kan volgens de minister van KGG leiden tot een versnelling van 2 maanden tot 1,5 jaar in de ontwerpfase van grote energie-infrastructuurprojecten.

Wij pleiten voor:

- ***Een zo snel mogelijke implementatie van beide juridische maatregelen. Des te langer implementatie op zich laat wachten, des te groter is de kans op (nieuwe) vertragingen.***

Voor uw beeld: in de praktijk zijn we soms 80% van de tijd bezig met het vinden van grond en het doorlopen van vergunningstrajecten en beroepsprocedures, en 20% van de tijd bezig met bouwen.

Geef ons ruimte voor energie-infrastructuur

In een klein land als Nederland is de verdeling van schaarse ruimte een belangrijk aandachtspunt. Dat zien we terug in onze zoektocht naar grond. De komende jaren bouwen we als gezamenlijke netbeheerders meer dan 50.000 wijkstations en 100.000 kilometer aan kabels bij. We zien dat de lange zoektocht naar grond en het verkrijgen van de grond de snelheid uit onze kan operatie halen.

Wij pleiten voor:

- ***Energie sturend te maken voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en een verplicht onderdeel van nieuwe plannen.***

Stikstof

We vinden het positief dat uw Kamer aandacht heeft voor dit onderwerp en het kabinet verkent of een bredere stikstofaanpak voor energie-infrastructuur juridisch haalbaar is, ook omdat deze projecten stikstofreductie in de toekomst mogelijk maken.

Wij pleiten voor:

- ***Een juridisch houdbare versnelling voor energie-infrastructuur i.r.t. stikstofproblematiek***

Stimuleer de instroom van vakmensen

Het wordt voor ons en onze onder aannemers steeds lastiger om voldoende vakbekwaam technisch personeel te werven. Dat past in een landelijke trend: het tekort aan technici. In 2022 waren er 86.250 openstaande vacatures in de techniek. En in een recent onderzoek naar het arbeidstekort in 2030 blijkt dat de infrasector afstevent op een tekort van 100-150k FTE in 2030. Netbeheerders hebben tot 2030 28.000 mensen nodig. Vooralnog is de instroom in het onderwijs niet groot genoeg om aan deze arbeidsmarktvrage te voldoen.

Wij pleiten voor:

- ***Het stimuleren van technisch onderwijs (o.a. door lager collegegeld), budget voor zij-instromers en een verhoging van de subsidie praktijkleren in plaats van een verlaging.***

Tot slot is ons advies om bij de aanpak van kennis- en arbeidsmigratie goed te kijken naar de effecten op strategische en vitale sectoren, zoals de uitbreiding van de energie-infrastructuur, alvorens nieuw beleid te implementeren.

Stimuleer het beter benutten van ons elektriciteitsnet

Aandacht voor energiebesparing en isolatie blijft nodig: dat scheelt investeringen in het stroomnet en energie die we niet verbruiken hoeft ook niet getransporteerd te worden. Verder is het van belang om te blijven kijken naar mogelijkheden om het stroomnet beter te benutten.

Ons advies is om bij nieuwe laadpalen, nieuwe woningbouw en de uitrol van thuisbatterijen netbewust als randvoorwaarde in beleid op te nemen. Zo gaan we beter om met de beschikbare capaciteit en wordt het stroomnet niet extra belast. Ook zijn wij voorstander van een invoedingstarief voor grote producenten. Dit stimuleert invoeders om buiten de piekmomenten elektriciteit te leveren of zelf energie op te slaan.

Wij pleiten voor:

- ***Beleid dat netbewuste laadpalen, woningbouw en thuisbatterijen als uitgangspunt neemt***
- ***Een invoedingstarief voor grote producenten***

Maak het energiesysteem robuuster met meer duurzame moleculen en inzet praktijktoets

Stimuleer duurzame moleculen

Het energiesysteem kan niet alleen op zon en wind draaien. Ook duurzame moleculen, zoals warmtenetten, groen gas en waterstof spelen een essentiële rol: ze verlichten de druk op het stroomnet. Bovendien bieden duurzame moleculen perspectief voor gebieden die lastig van het gas af kunnen of voor bedrijven voor wie elektrificeren geen optie is.

Uit de KEV blijkt dat de opschaling van alle duurzame moleculen onvoldoende van de grond komt richting 2030. Daarom is het belangrijk dat wetgeving die bijdraagt aan meer duidelijkheid en vertrouwen aan de markt en daarmee investeringsbeslissingen stimuleert, voortvarend wordt opgepakt. Het gaat om de Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie (WGIW), de Wet Collectieve Warmte (WCW), de Energiewet, de bijmengverplichting groen gas en de implementatie van Europese wetgeving, zoals het EU Decarbonisatiepakket.

Wij pleiten voor:

- ***Een voortvarende behandeling van de WGIW, WCW, Energiewet en bijmengverplichting groen gas.***

Praktijktoets

Tot slot is ons advies om bij de uitwerking van aanvullende (klimaat)maatregelen vooraf inzicht te hebben wat dit betekent voor het energiesysteem, bijvoorbeeld met een praktijktoets. Nieuwe maatregelen die het volle stroomnet nog verder druk zetten, zijn voor de korte termijn geen oplossing.